

Lausunto Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osaston asettamalle ohjausryhmälle koskien turvapaikanhakijoiden oikeusapupalvelun järjestämistä

Pyydämme kohteliaimmin saattaa ohjaustyöryhmän tiedoksi seuraavaa koskien oikeusapupalvelujen järjestämistä yksintulleille turvapaikanhakijalapsille.

ETU ry on alaikäisten yksintulleiden turvapaikanturvapaikanhakijalasten edustajien aatteellinen yhdistys. Edustajan tehtävä on valvoa lapsen edun toteutumista turvapaikkamenettelyssä. Viranomaisen ja lapsen etu saattavat joutua välillä ristiriitaan. Edustajan ja/tai lakimiehen käsitykset lapsen edusta saattavat poiketa viranomaisen käsityksestä tai kahdella viranomaisella voi olla toisistaan poikkeava käsitys lapsen edusta. Edustaja on turvapaikkatutkintaan, päätöksentekijään ja lapselle majoituksen tarjoavaan tahoon nähden ulkopuolinen, käräjäoikeuden määräämä, objektiivinen taho. On tärkeä turvata edustajan itsenäinen ja riippumaton asema lapsen edun valvojana myös nykytilanteessa, kun alaikäisten vastaanotto ja turvapaikkapäätöksenteko ovat saman viranomaisen alaisuudessa. Edustaja tarvitsee tehtävänsä suorittamiseen oikeudellista apua.

Turvapaikanhakijalasten oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että lapsella ja hänen puhevaltaansa käyttävällä edustajalla on myös jatkossa mahdollisuus käyttää itse valitsemaansa lakimiestä lapsen turvapaikka-avustajana tarpeen mukaan. Myös alaikäisille lapsille on annettu kielteisiä turvapaikkapäätöksiä, heille tehdään kielitestauksia ja kotialueen murretutkimuksia. Lääkärinlausuntojen saaminen jopa traumataustoista on hankaloitunut ja lasten ikää arvioidaan lääketieteellisin keinoin. Täysi-ikäisiksi arvioidut lapset siirretään ikätestauksen jälkeen aikuisille tarkoitettuun vastaanotokeskukseen ja edustajan lapselle tarjoama tuki loppuu. Myös nämä nuoret tarvitsevat jo turvapaikkamenettelyn alkuvaiheessa kokeneen ja pätevän lakimiehen, joka voi jatkaa avustamista muuttuneessa tilanteessa.

Myös muiden toimijoiden, kuten poliisien, sosiaalityöntekijöiden ja maahanmuuttoviraston etu on se, että edustajiksi ja avustajiksi valikoituu kokeneita ja asiantuntevia ihmisiä. Ilman eri tahojen yhteistyötä lapsen turvapaikkatutkinta ei etene lapsen edun mukaisesti.

Oikeusapupalvelu alaikäiselle kattaa usein henkilökohtaisen tapaamisen lakimiehen kanssa, jolloin lapselle kerrotaan turvapaikkamenettelystä. Tämän tapaamisen sisältö ei voi olla kaikille lapsille samanlainen, vaan se riippuu lapsen omasta tilanteesta, menettelyvaiheesta, iästä ja traumatisoitumisen asteesta. Neuvonnan sisältö vaihtelee paljon ja taitava lakimies kykenee selvittämään edustajalle ja lapselle juuri sen, kuinka menettely tämän lapsen kohdalla mahdollisesti etenee.

Edustajan valtuuttamana lakimies ryhtyy alkuneuvonnan jälkeen sovittuihin toimiin, hän tekee esim. lisäselvitykset, asiakirjapyynnöt ja käsittelypyynnöt viranomaisille ja osallistuu kuulusteluun ja tarvittaessa puhutteluun. Maahanmuuttovirasto edellyttää, että edustaja ja avustaja osallistuvat lapsen turvapaikka- ja perheen yhdistämistutkintaan ja toimittavat pyydettyjä lisäselvityksiä. Ne toimitetaan Maahanmuuttovirastoon avustajan kautta, ei suoraan.

Oikeusapupalvelun tarjoavalla lakimiehellä tulee olla kyky kohdata asiakkaana eri-ikäisiä turvapaikanhakijalapsia. Lapsilla edustajineen tulee myös jatkossa olla oikeus kääntyä sen asiantuntijan puoleen, jonka kanssa he voivat luoda hyvän ja luottamuksellisen toimeksiantosuhteen. Sellainen avustaja on usein henkilö, jolla on maatietoutta, pakolaisjuridiikan erikoisosaamista, kielitaitoa ja kykyä kohdata myös traumatisoituneita lapsihakijoita ikään ja sukupuoleen katsomatta. Tällaisen juristin toiminta on itsenäistä ja riippumatonta ja hänen tulee toimia lakimiesten eettisten sääntöjen tai asianajajalain mukaisesti. Vain asiakas, siis lapsi edustajan kanssa/avulla, voi tehdä arvion siitä, kuka on hänelle sopivin ja paras huolehtimaan hänen etunsa toteutumisesta turvapaikkamenettelyssä. Pyydämme, että tämä mahdollisuus taataan myös jatkossa turvapaikanhakijalapsille.

Kunnioitavasti,

Helsingissä 8.2.2011

ETU - Edustajat turvapaikanhakijalapsille ry
Hallitus